

Μια τοιχογραφία της σημερινής Κύπρου

«Στην ολό του μαύρου
φεγγαριού» του Χριστού
Κατζήπαπα (εκδ. Δελφίνι)

ΠΡΕΠΕΙ να πω, ότι το καινούριο μυθιστόρημα του Χριστού Κατζήπαπα «Στην ολό του μαύρου φεγγαριού» το διάβασα και το ξαναδιάβασα. Την πρώτη φορά ανέχνευσα απλώς το έδαφος, δεν πήγα μακριά. Την δεύτερη, γνώριζα πια τις διόδους, τα μυστικά περάσματα, κρατούσα στα χέρια μου κάποια κλειδιά. Και ομολογώ, ότι όσο προχωρούσα, με τα νήματα στο χέρι και τις ξεχωριστές ψηφίδες να μπαίνουν μια - μια στην θέση τους, τόσο το θέαμα, που ξανοίγονταν μπροστά μου, αποκοτούσε την πανοραμικότητα μιας τοιχογραφίας.

Δεν περπατά ο Χρ. Χ. σε πεπατημένους δρόμους, δεν αναμασά γνωστές ιστορίες, δεν κινείται σε παραδοσιακά τετραγωνάκια. Από την αρχή, από τις πρώτες κόλλες σελίδες, έχει έντονη την αίσθηση, ότι μπροστά σου βρίσκεται ένας απόλυτα ελεύθερος δημιουργός, που χαίρειται την κάθε στιγμή την ελευθερία του και βρίσκεται μάλιστα σε μια κατάσταση μέθης. Εξάλλου κάπου λέει, πως στα μεγάλα επιτεύγματα

υπάρχει το στοιχείο της μέθης!

Ο λόγος κινείται ανάλαφρος, πικάντικος σε σημεία, η γλώσσα είναι κρουστή, δροσερή, ξυπνη, ευρηματική, δένει πλήρως με το πνεύμα του κειμένου, η έμπνευση βρίσκεται σε διαρκή ερηγή. Μέσα σ' αυτό τον στρόβιλο της κίνησης νιώθεις, είναι η αλήθεια, κάπου - κάπου το νήμα να χάνεται γρήγορα όμως αντιλαμβάνεσαι πως απλώς μήκεις σε μια παρακαμπτήρια και πως στο σκηνικό προστέθηκαν καινούρια στοιχεία, ο ορίζοντας μετατοπίστηκε.

Το βιβλίο ανοίγει μ' ένα φόνο, τον φόνο ενός Ηγούμενου, δεν μας ματίζει όμως ο συγγραφέας στον κόσμο των κελιών, ένα κόσμο που θα μπορούσε και να θυμίσει το «...Ρόδο» του Ουμπέρτο Έκο. Όλες οι άλλες σελίδες ανοίγουν σε πλατιούς ορίζοντες, όπου υπάρχουν όλα, σαν τυχαίες αναφορές, υπαινιγμοί, υποσημειώσεις: Ο χώρος, ο χρόνος, η περιρρέουσα κυπριακή ατμόσφαιρα. Οι χαρακτηρισές πλάθονται αργά αλλά με σιγουριά, βγαίνουν μέσα από την δράση και την συμπεριφορά κι όταν όλα κλείνουν έχουμε ήδη γνωρίσει καλά και την Μαριάννα και τον Πάρη και τον Παύλο και τον Έκτορα, όπως συνεχίζουν να αποκα-

λούν τον ηγούμενο που πήρε τον δρόμο του μοναχικού βίου.

Η μαστοριά του Χρ. Χ. βρίσκεται σ' αυτό ακριβώς το στέρεο κλείσιμο των χαρακτήρων, στο εύρος που τους δίνει, στ' ότι κατορθώνει να τους δέσει εντελώς ψυχολογικά με μύρια τόσα πράγματα που θέλει να εκθέσει για να συγκροτήσει τον κόσμο του. Εδώ βγαίνουν μπροστά και οι μοναστηριακές περιουσίες που αφηγάγες ορέξεις τις βλέπουν ξενοδοχειακά συγκροτήματα και το γλωσσικό μας ιδίωμα, ακόμα και ο Στάλιν ξεπροβάλλει από κάτω, μπαίνουν στο σκηνικό και οι Φιλιππινέζες και τα BMW. Όπου αγγίζεις υπάρχει η Κύπρος, η σημερινή, σ' όλη της την πολυπλοκότητα. Υπάρχει και η κίνηση των ιδεών, ο ιδεαλισμός του Έκτορα, εκείνη η πίκρα του για τ' ότι «δεν νομίζουμε πια κανένα μήνυμα του Θεού».

Δεν είναι όμως κανένα απ' όλ' αυτά το θέμα του μυθιστορηματος. Ο Χρ. Χ. δεν ξεκίνησε να προβάλλει οποιοδήποτε μήνυμα. Απλώς λειτούργησε σαν ταλαντούχος πεζογράφος και ποιητής (υπάρχουν θαυμάσιες λυρικές σκηνές - Μαριάννα - Έκτορας) κι άρπασε την πέννα να κυλήσει από μόνη της με γνώ-

μονα το γλωσσικό του και αισθητικό αισθητήριο για να καταθέσει μια δική του μαρτυρία των ημερών μας. Και την κατέθεσε κι είναι πικρή η γέυση, που μένει στο στόμα, όταν κλείσεις και την τελευταία σελίδα και βλέπεις τις βρωμιές να στιβάζονται η μια πάνω στην άλλη και το μυστικό του φόνου ν' αρχίζει να ξεδιαλύνεται. Στο στόμα όμως μένει και μια γεύση ομορφιάς και περιφάνειας που την δίνει η μορφή της Μαριάννας και του Έκτορα ακόμη.

Έχω την εντύπωση πως η κυπριακή πεζογραφία κάνει τελευταία όλο και πιο ουσιαστικά δήματα προς τα μπρος, αποτινάσσει το βάρος του κλειστού, στενού χώρου και ξανοίγεται πιο ώριμη και μελετημένη προς τα απύθμενα βάθη της ανθρώπινης ψυχής. Και τούτο χωρίς να χάνει το κυπριακό τοπίο από το οπτικό της πεδίο. Αυτό θα της δώσει το διαβατήριο και προς τον ευρύτερο ελλαδικό χώρο - και πιο έξω.

Αυτό, για την ιστορία, είναι το δεύτερο μυθιστόρημα του Χρ. Χ. (το πρώτο «Το χρώμα του Υάκινθου» 1989). Εξέδωσε και συλλογές διηγημάτων. Το '84 πήρε το Κρατικό Βραβείο Διηγήματος.

ΠΑΝ. ΠΑΙΟΝΙΔΗΣ

ΑΔΛ. 73